

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Εκκλησία και Επανάσταση του 1821

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Κοινωνιολογικά \(κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα\)](#)

Ο Δήμος Ναυπακτίας, στο πλαίσιο της Επετείου των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση της 25ης Μαρτίου 1821, ξεκινά σήμερα τη δημοσίευση σειράς άρθρων και κειμένων προσωπικοτήτων που συνδέονται ή έλκουν την καταγωγή τους από την Ναυπακτία και ανταποκρίθηκαν στην προσωπική πρόσκληση που τους απηύθυνε ο Δήμαρχος κ.Βασίλης Γκίζας.

Ιστορικά γεγονότα που αναδεικνύουν σημαντικές πτυχές της πορείας του Έθνους και της Ναυπακτίας, αλλά και ενδιαφέρουσες αναλύσεις που κεντρίζουν το ενδιαφέρον και αφήνουν το στίγμα τους στη δημόσια συζήτηση.

Τα άρθρα είναι διαθέσιμα στην επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου Ναυπακτίας www.nafraktos.gr

Βασίλειος Γκίζας, Δήμαρχος Ναυπάκτου: Το συγκεκριμένο αποτελεί το πρώτο της σειράς άρθρων και κειμένων προσωπικοτήτων που συνδέονται η έλκουν την καταγωγή τους από την Ναυπακτία και ανταποκρίθηκαν στην προσωπική πρόσκληση που τους απηύθυνα.

Εκκλησία και Επανάσταση του 1821 - Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Αγίου Βλασίου Ιεροθέου

Η Έπανάσταση τοῦ 1821 ἦταν ἓνα μεγαλειῶδες γεγονός, πού διαφέ-ρει σαφέστατα ἀπό ἄλλες ἐπαναστάσεις, θά μπορού-σαμε νά τήν χαρακτη-ρίσουμε ὡς «ἅγια ἐπανάσταση», διότι τά ὄραματα τῶν ἀγωνιστῶν, Κληρι-κῶν καί λοιπῶν, διέφεραν ἀπό τά ὄραματα ἄλλων ἐπαναστατῶν καί ἐπηρεάστηκαν ἀπό τήν ἀτμόσφαιρα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρῶνης, γιά παράδειγμα, στά ἀπομνημονεύματά του γράφει ὅτι τήν πρώτη ἡμέρα τῆς Ἐπαναστάσεως στίς 23 Μαρτίου στήν Καλαμάτα «ὄλοι μέ τάς εἰκόνας ἔκαναν δέησι καί εὐχαριστήσεις, -Μοῦ ἤρχετο τότε νά κλαύσω... ἀπό τήν προθυμίαν ἴποῦ ἔβλεπα.- Ἱερεῖς ἔκαναν δέησι. Εἰς τόν ποταμόν τῆς

Καλαμάτας ανασπασθήκαμε και έκινήσαμε». Έτσι, η Έπανάσταση άρχισε στην Καλαμάτα με προσευχή σαν λιτανεία, και έπειτα στην Μονή της Αγίας Λαύρας ο Έπίσκοπος Παλαιών Πατρών Γερμανός κήρυξε την Έπανάσταση.

Κατ' αρχάς πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι Έλληνες δεν άγωνίσθηκαν για την άτομική τους έλευθερία, γιατί όσο ήταν κάτω από την δυναστεία των Τούρκων μπορούσαν, εάν άλλαξο-πιστούσαν, να αποκτή-σουν αυτήν την άτομική έλευθερία, ως μία επιβίωση και ως απόκτηση πλούτου και άξιωματων. Επι-δίω-καν την έλευθερία όλου του ρωμαϊκού βίου, κρατώντας τις παραδόσεις του Γένους, όπως δείχνουν οι Νεομάρτυρες -σημαντικό είναι τό βιβλίο του π. Γεωργίου Μεταλληνού «Τουρκοκρατία»- αλλά και την έθνική έλευθερία, όπως φαίνεται στους λόγους των αγωνιστών.

Έπειτα, η Τουρκοκρατία δεν ήταν η μόνη δουλεία στην όποία έπесαν οι Ρωμηοί, αφού προηγήθηκαν και άλλες δουλείες, όπως η Φραγκοκρατία και η Ένετοκρατία. Όποτε, η δουλεία των Ρωμηών δεν κράτησε μόνον τετρακόσια χρόνια, αλλά πολύ περισσό-τερα, ήτοι πεντακόσια χρόνια και σε μερικές περιοχές και εξακόσια χρόνια, δηλαδή από την 12 Απριλίου 1204, πού είναι η κύρια κατάλυση της Χριστιανικής Ρωμαϊκής Αυτό-κρατορίας-Βυζαντίου. Σημαντικά είναι τά βιβλία του Γιώργου Καραμπελιά με τίτλο «Τό 1204 και η διαμόρφωση του νεωτέρου Έλληνισμού», και «1204-1922, η διαμόρφωση του νεωτέρου Έλληνισμού (Δεύτερος Τόμος)». Άλλω-στε, οι Όθωμανοί δεν κυρίευσαν πολλές περιοχές, και την δική μας περιοχή, από τους Ρωμηούς, αλλά από τους Ένετούς.

Σέ όλο αυτό τό διάστημα της ξενικής δουλείας η Έκκλησία με όλη την παράδοσή της, κράτησε τό Γένος μας σε κατάσταση έσωτερικής έλευθερίας. Αυτό έχει δικαιωθή ιστορικά. Άλλοι λαοί, όπως οι Όρθόδοξοι Ρωμαίοι στην Ιταλία, όταν έχασαν την Όρθόδοξη πίστη, συγχρόνως έχασαν και την Έλληνική παράδοση (γλώσσα, ήθη, έθιμα) πού υπήρχαν από τον 4ο και 5ο αιώνα π.Χ., όταν στίς περιοχές αυτές πού χαρακτηρίζονταν Μεγάλη Ελλάδα, δίδασκαν μεγάλοι Έλληνες φιλόσοφοι και οι κάτοικοι μιλούσαν και σκέπτονταν Έλληνικά. Στην περιοχή μας, όμως, διατηρήθηκε η έλληνική γλώσσα και παράδοση, επειδή η Έκκλησία κρατούσε άναμμένο τό φώς της Όρθοδόξου πίστεως και αυτό έκανε τους Ρωμηούς-Όρθοδόξους να μή άλλαξοπιστήσουν, δηλαδή να μή τουρκέψουν και να μή φραγκέψουν.

Πολλές φορές σκέπτομαι την δεινή κατάσταση στην όποία βρέθηκαν οι Πατριάρχες και οι Αρχιερείς σε όλη την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, αλλά ειδικότερα την περίοδο πρό και κατά την Έπανάσταση του 1821.

Ο Πέτρος Γεωργαντζής σε μία πρωτότυπη μελέτη του με τίτλο «Η Έκκλησία κατά

τό 1821» δημοσιεύει τόν ανέκδοτο κώδικα ἀλληλογραφίας τοῦ Μητρο-πολίτου Ἡρακλείας καί Θράκης Ἰγνα-τίου Σταραβέλου τῆς περιόδου 1821-1830. Πρόκειται γιά σημαν-τικές ἐπιστολές στίς ὁποῖες φαίνεται ὅλη ἡ τραγική κατά-σταση τῶν Ἱεραρχῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Στό πρῶτο μέρος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὁ συγγραφεύς παρουσιάζει τήν τραγική διαφορά μεταξύ τῶν ἀγάδων, πού ἦταν οἱ Ὄθωμανοί κατακτητές, οἱ ὁποῖοι εἶχαν μόνο δικαιώματα στήν ζωή, τήν τιμή καί τήν περιουσία τῶν ὑποδούλων, καί τῶν ραγιάδων, πού δούλευαν γιά νά ἀπολαμβάνουν οἱ δυνάστες. Μέσα στήν προοπτική αὐτή περιγράφονται τά ἄμεσα χρέη τῶν ραγιάδων πρὸς τό Τουρκικό δημόσιο, ἤτοι τά «ραγιαλίδικα χρέη» καί τά «ἴδια ἀρχιερατικά χρέη», ὅπως καί τά «ἐπαρχιακά ἐκκλησιαστικά χρέη» καί ἄλλες ὑποχρεώσεις τῶν Ἀρχιερέων πρὸς τό Τουρκικό δημόσιο, ἀλλά καί τά «πεσχεσλικά (δῶρα) τῶν ἀρχιερέων πρὸς τούς Κρατοῦντες». Ἐπίσης, καθορίζονταν καί ἔκτακτες ἀναγκαστικές ὑποχρεώσεις τῶν Ἀρχιερέων πρὸς τούς Τούρκους.

Οἱ φόροι πού ἔπρεπε νά καταβάλουν ὁ Πατριάρχης καί οἱ Μητροπολίτες-Ἀρχιερεῖς στό Τουρκικό Δημόσιο ἦταν δυσβά-στα-κτοι, γι' αὐτό γίνονταν πολλές ἀλλαξοπατριαρχίες, μετα-θέ-σεις Ἀρχιε-ρέων, πολλοί Ἀρχιερεῖς ἔπεφταν σέ κατάθλιψη ἢ παραι-τοῦντο, ἀφοῦ δέν μπορούσαν νά ἀνταποκριθοῦν στήν βαρύ-τατη φορο-λογία πού τούς ἐπιβαλόταν.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό 1818, τρία χρόνια πρὶν τήν Ἐπανάσταση, τό χρέος τοῦ Πατριαρχείου στήν σουλτανική Κυβέρνηση ἀνερχόταν σέ 4.000 πουργιά, δηλαδή 2.000.000 δρχ. καί τῶν Ἐπαρχιῶν σέ 12.000 πουργιά, δηλαδή 7.000.000 δρχ. Καί αὐτό ἐπιδεινώθηκε μέ τήν ἔναρξη τῆς Ἐπα-ναστάσεως.

Ἔτσι, τό νά ἦταν κάποιος Πατριάρχης ἢ Ἀρχιερεύς κατά τήν περίο-δο τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν πραγματικά μαρτύριο, ἐπειδή ἀφ' ἑνός μὲν δέχονταν πιέσεις ἀπό τούς κατα-κτητές, ἀφ' ἑτέρου δέ ἔπρεπε νά φροντίζουν τούς Χριστιανούς γιά νά παραμένουν πιστοί στίς παραδόσεις τους. Πολλοί Ἀρχιερεῖς παραιτοῦνταν τοῦ θρόνου τους καί ἄλλοι ἔπεφταν σέ μελαγχολία, γιατί δέν μπορούσαν νά ἀνταποκριθοῦν στά μεγάλα καί δυσβάστακτα οἰκονομικά βάρη.

Ὁ ἴδιος συγγραφεύς (Πέτρος Γεωργαντζής) ἔγραψε ἕνα καταπληκτικό βιβλίο μέ τίτλο «Οἱ Ἀρχιερεῖς καί τό εἰκοσιένα», στό ὁποῖο ὕστερα ἀπό διεξοδικές ἔρευνες στίς πηγές κατέληξε ἀποδεδειγμένα στό συμπέρασμα ὅτι ἀπό τούς 200 Ἀρχιερεῖς πού ὑπῆρχαν τότε σέ ὅλη τήν ἔκταση τοῦ Πατριαρχείου οἱ 73, ποσοστό 36%, ἔλαβαν ἐνεργό μέρος στόν ἀγῶνα «ἐπώνυμα καί ἀδιαμφισβήτητα», οἱ 43 Ἀρχιερεῖς, ποσοστό 21%, δοκιμάσθηκαν, φυλακίσθηκαν, οἱ 45 Ἀρχιερεῖς, ποσοστό 22%, «θυσιάστηκαν γιά τήν ἐλευθερία, εἴτε ἀπό βασανιστήρια καί θανατώσεις τῶν

Τούρκων, είτε διά πολεμικῆς συρράξεως». Τό συνολικό ποσοστό αὐτῶν πού συμμετεῖχαν ἐνεργῶς στόν ἀγῶνα, ἄν ἐξαιρεθοῦν οἱ Ἀρχιερεῖς πού ἦταν σέ ἄλλες περιοχές πού δέν ἔγινε Ἐπανάσταση, ἀνέρχεται στό 80%.

Νά ὑπενθυμίσω τήν περίπτωση τοῦ Μητροπολίτου Ναυπά-κτου καί Ἄρτης Πορφυρίου τοῦ Βιθυνοῦ, ὁ ὁποῖος, σύμφωνα μέ κείμενο τοῦ Μπάμπη Χαραλαμπόπουλου, μετα-κινήθηκε δύο φορές ἀπό τήν Ναύπακτο, ἀπό τόν Ἀλῆ Πασᾶ καί τόν Ἰσμαήλ, καί ἐπέστρεψε μέ τήν ἔναρξη τῆς Ἐπανα-στάσεως, ἀγωνίσθηκε γιά τήν ἐλευθερία καί ἐκοιμήθη τό 1838.

Πρίν ὀλοκληρώσω αὐτό τό σύντομο κείμενο, στό ὁποῖο φαίνεται σέ γενικές καί συνοπτικές ἐπισημάνσεις ἢ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας πρό τοῦ ἀγῶνα τοῦ 1821 καί μετά ἀπό αὐτόν, θά ἤθελα νά ἀναφερθῶ στό πολύ σημαντικό βιβλίο τοῦ Κώστα Σαρδελῆ μέ τίτλο «Ὁ θάνατος τῆς Αὐτοκρατορίας». Σέ αὐτό τό βιβλίο φαίνεται ὅλη «ἡ τραγωδία τῆς σκλαβωμένης ρω-μηοσύνης», καθώς ἐπίσης, ὅτι, ἐνῶ ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ξεκίνησε ὡς οἰκουμενική, τελικά ἔγινε ἐλληνική καί ἔτσι ἐπῆλθε «ὁ θάνατος τῆς Αὐτοκρατορίας», ἀφοῦ τό νέο Ἑλληνικό Κράτος περιορίστηκε στόν Μωριά καί τήν Στερεά Ἑλλάδα, σύμφωνα ἄλλωστε καί μέ τόν ἐθνικισμό πού ἐπήρεασε τόν 19ο αἰῶνα τήν Εὐρώπη.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου πρίν δύο χρόνια ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά τήν ἐπέτειο τῶν 200 χρόνων ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Ἐτσι, διοργάνωσε μέχρι τώρα δύο Ἐπι-στημονικά Συνέδρια καί καθ' ὅλο τό ἔτος αὐτό ἔχει προγραμμα-τίσει πολλές ἐκδηλώσεις γιά τήν ἀνάδειξη τῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλη-σίας γενικῶς καί ειδικῶς στήν Ἐπαρχία μας καθ' ὅλη τήν διάρ-κεια τῆς Τουρκοκρατίας, κατά τήν Ἐπανάσταση καί μετά ἀπό αὐτήν γιά τήν συγκρότηση τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Εὐχή μας εἶναι τό δένδρο τῆς ἐλευθερίας πού ἀρδεύθηκε μέ μεγάλες θυσίες καί πολύ αἷμα νά παράγη καρπούς καί ἐμεῖς οἱ διάδοχοί τους νά ἀποδειχθοῦμε ἄξιοι τῆς αἱματοβαμμένης ἐλευθερίας.

Πηγή: agrinionews.gr